

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
GERMAANI, ROMAANI JA SLAAVI FILOLOOGIA INSTITUUT

EESTI-INGLISE SELETAV RAHVARÕIVASÕNASTIK

Magistriprojekt

Liisa Randmaa
Juhendaja: *Asst. Lect.* Krista Kallis

Tartu 2010

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
LÜHIDALT RAHVARÕIVASTEST	4
ALLIKATE ANALÜÜS	7
SÕNASTIKU KOOSTAMINE NING ESILE KERKINUD PROBLEEMID.....	11
SÕNASTIKU ÜLESEHITUS	17
EESTI-INGLISE SELETAV RAHVARÕIVASÕNASTIK.....	20
INGLISE-EESTI INDEKS	40
KOKKUVÕTE	46
KASUTATUD ALLIKAD	47
SUMMARY	49

SISSEJUHATUS

Huvi rahvakultuuri ja rahvarõivaste vastu on kord kasvanud, kord kahanenud. Viimastel aastatel on rahvariided ning etnograafilised motiivid üha rohkem au sisse tõusnud. Seda näitab kasvõi nn rahvuspapude ja etnosokkide populaarsus ning rahvusmuustrite kasutamine mitmete toodete turustuses.

Töö teema valikul sai määravaks autori huvi rahvakultuuri vastu. Mõte koostada eesti-inglise rahvarõivasõnastik tekkis tänu tõlkepraktikumile Eesti Rahva Muuseumis, mille raames autor esimest korda rahvarõivastealase terminoloogia tõlkimisega kokku puutus. Rahvakultuurialaseid tekste on küll inglise keelde tõlgitud ning mingil määral leiab etnograafilisi sõnu ka erinevatest sõnastikest, kuid valdkonda kitsamalt piiritledes ilmneb, et töö rahvarõivaid puudutava terminoloogiaga on olnud napp.

Käesolev sõnastik koondab põhjaliku rahvarõivaalase sõnavara, mis on kogutud rahvakultuurialastest leksikonidest ja tekstidest. Inglisekeelsed vasted saavad nii sõnad, millele on üldtunnustatud vasted juba olemas kui ka sõnad, mida tõenäoliselt varem tõlgitud ei ole. Viimasel juhul on autor välja pakkunud omapoolse tõlke. Sõnastik on mõeldud eelkõige abiks tõlkidele ja tõlkijatele, kuid ka lihtsalt rahvarõiva-huvilistele.

Magistriprojekt koosneb teoreetilisest osast ning sõnastikust. Teoreetiline osa tutvustab lühidalt rahvarõivaid ning annab ülevaate töö koostamisel kasutatud allikatest, esile kerkinud probleemidest ning sõnastiku ülesehitusest. Sõnastikuosa sisaldab 332 kirjet ning 181 põhiterminit, nende definitsioone või lühikesi seletusi ning ingliskeelseid vasteid. Sellele järgneb inglise-eesti indeks.

LÜHIDALT RAHVARÕIVASTEST

Meie esivanemate kantud traditsioonilisi rõivaid võime näha mitte ainult muuseumides, vaid ka enda ümber: nii laulu-ja tantsupidudel, rahvatantsurühmade esinemiskostüümidenas kui ka piduliku riietusena näiteks vastuvõttudel, kooli lõpetamistel ja pulmas. Tänapäeval kantavate rahvarõivaste aluseks on eelkõige 19. sajandi pidulikud talupojarõivad. Käesolev peatükk annab lühikese ülevaate rahvariietest kui sajandite vältel kantud talupojarõivastest, nende paikkondlikest eripäradest, funktsioonidest ning sümbolsest tähendusest.

Rahvarõivad on omased seisuslikule ühiskonnale. Eestis moodustasid kõrgkihi eelkõige baltisakslased, eestlased kuulusid alamasse seisusse, nii tähistasid rahvarõivad nii kandja seisuslikku kui ka rahvuslikku kuuluvust. Seisuslikke erinevusi rõivastes püüti ka seaduslikult kinnistada. 17.–18. sajandil anti välja eeskirju, millega keelati talupoegadel saksarõivaste kandmine. Sellegi poolest kandus aja jooksul rahvarõivastesse kõrgema moe elemente.

Üldiselt muutusid rahvarõivad sajandite vältel üsna vähe. Sunnismaised eestlased liikusid vähe ringi, naised vähem kui mehed. Eelkõige liiguti kihelkonna piires, peamiseks kohtumispaigaks oli kirik. Nii kujunesid välja kihelkonniti erinevad rahvarõivad, eriti selge oli eristumine naiste rõivaste puhul. Uuendused jõudsid eestlaste rõivastusse peamiselt läbi mõisate ja linnade. Olulisi mõjutusi saadi ka naaberrahvastelt – Lääne-Eesti saartel rootslastelt, Põhja-Eesti rannikul soomlastelt, Ida- ja Kagu-Eestis venelastelt ning Lõuna-Eestis lätlastelt (Värv 2008: 284).

Olulisemate erinevuste põhjal eristatakse eesti rahvarõivastes nelja piirkonda: Põhja-, Lõuna- ja Lääne-Eesti ning saared. Põhja-Eesti (Harju-, Järva- ja Virumaa) oli moeuuendustele kõige vastuvõtlikum. Sadamalinnad Tallinn ja Narva võimaldasid

kultuurikontakte Euroopast tulnud kaupmeestega, kes tõid eestlasteni uudsed materjalid, moed ja töövõtted (Piiri 2006: 49). Põhja-Eestis kandsid naised varrukateta särki ja selle peal lühikest kaharat pluusi ehk käiseid. 18. sajandi lõpul hakati rõivaid kaunistama geomeetrilise ornamendi asemel värvilise lilltikandiga. Levinud naiste peakatteks oli pottmüts. Põhja-Eestist levisid mitmed uuendused üle maa, nii näiteks meesteriieetest põlvpüksid, naistel pikitriibuline kahar seelik ja potisinised villased rõivad.

Lõuna-Eestis (Viljandi-, Tartu- ja Võrumaal) püsisid vanad rõivavormid, lõiked ja kandmisviisid kaua. Eriti visalt juurdusid uuendused Mulgimaal, seal kandsid naised ühevärvilisi kokkuõmblemata vaipseelikuid, pealinikuid, linaseid ja villaseid õlakatteid ning puusapõlli. Mehed kandsid vanamoelisi pikki pükse. Uuendused võeti varem omaks Põhja-Viljandimaal ja Põhja-Tartumaal, kust need ka lõuna poole levisid. Setude rõivastuses on väga tugev vene rahvakultuuri mõju, mis paistab silma lõigetest ja linasele kangale kaunistuseks sissekootud punasest kirjast.

Lääne-Eesti (Läänemaa ja suurem osa Pärnumaast) naised kandsid pikkade varrukatega särki, selle peal kampsunit ja liistikut ning kolmnurkseks kokkumurtud õlarätti (Värv 2008: 288). Pikitriibulistele ja ruudulistele seelikutele kooti sisse neolõnga ning neisse pressiti voldid. Meesterõivastel kasutati palju vasknööpe.

Saarte (Saare-, Muhu- ja Hiiumaa) rõivad olid igal saarel mõneti erinevad, kuid siiski ühisjoontega. Hiiumaal kandsid naised käiseid, Saaremaal pikkade varrukatega särke ja abusid, peakatetest olid omapärased lõua alt seotavad linikud, ning erikujulised punasepõhjalised talvemütsid üllid, Saaremaal kanti ka silmkoelisi tuttmütse (Värv 2008: 289). Jalas kanti riidest õmmeldud jalanõusid.

Riided valmistati telgedel kootud valgest linasest või lambavalgest, -pruunist või -mustast kangast, 17. sajandil hakati kandma ka silmuskudumeid. 18. sajandist võeti rohkem kasutusse ostetud materjale nagu karrad ja siidpaelad. Kanga värvimiseks kasutati

taimi, 19. sajandi alguses levis potisiinine värv (indigo) ning sajandi keskel eredad poevärvid. (ERM)

Rõivad jaotati enamasti kolmeks. Töörõivaid ehk pidamise riideid kanti iga päev, need olid kaunistusteta ja kehvemast materjalist . Käimise rõivaid ehk käimariideid kasutati vähem pidulikeks käikudeks. Pidulikke rõivaid ehk seisuriideid kanti vaid pidulikel puhkudel, sageli pärandati neid lastele .

Praktilise tähenduse kõrval omasid rahvarõivad ka sümbolset tähendust. Riiete kaudu sai näidata kandja jõukust, sellele osutasid näiteks seelikute arv naisel või nahkpüksid mehel (Värv 2008: 291), samuti helmed ning siid- ja kardlõngaga tikandid (Ränk 1995: 169). Naiste puhul näitas riietus ka tema perekonnaseisu, seda eelkõige peakatte ja põlle kaudu. Neiud käisid kas paljapäi või kandsid peapaela või pärga. Pulmatseremoonia keskne sündmus oli linutamine ehk tanutamine, millega pandi mõrsjale pähe naise peakate (linik, linuk, tanu või müts). Mandri-Eestis viitas abielule ka põll, saartel kandsid põlle mõnel pool ka neiud.

19. sajandi keskel hakkasid rahvarõivad linnamoelise rõivastuse ees taanduma. Kõige kiiremini loobuti rahvarõivastest suuremate linnade läheduses (Värv 2008: 289). 20. sajandi algul hakati rahvarõivaid rahvusliku peorõivana taas elustama , seejuures on esile tõstetud just talupojarõiva pühapäevapool, igapäevased töörõivad on suurelt osalt kõrvale jäänud (Viies 2004: 139).

ALLIKATE ANALÜÜS

Käesoleva töö eesmärk on koondada kokku eesti rahvarõivaste alane terminoloogia ning koostada selle põhjal eesti-inglise seletav sõnastik. Enne rahvakultuuri tutvustavate tekstide lugemist uurisin varem magistriprojekti raames koostatud sõnastikke. Avastasin, et 2005. aastal on Lembi Oja kaitsnud magistritöö „Väike eesti-inglise-soome seletav etnograafiasõnastik. Projekti „Rahvakultuurid kohtuvad” põhjal”. Kuna sõnastiku valdkond hõlmab ka minu valitud valdkonda, püüdsin Lembi Oja tööd lugedes leida vastust küsimustele, kui põhjalik magistriprojekt on ning kas minu töö seda piisaval määral täiendaks. Leidsin, et terminoloogiliselt kattusid Lembi Oja etnograafiline sõnastik ning minu koostatav rahvarõivasõnastik väga vähe.

Oma töö eesmärgina on Lembi Oja sõnastanud käsitöölaliste terminite sõnastiku koostamise, mis oleks nii tavakasutajale kui tõlkijale abiks vastavasisuliste tekstide tõlkimisel. Kuna aga töö allikas on üks konkreetne projekt, ei anna sõnastik valdkonna terminitest üldist ülevaadet. Lisaks on sõnastikku koondatud üldisemalt (nii meeste- kui naiste-) käsitööd puudutavad terminid, keskendumata ühele käsitööliigile. Seetõttu on Lembi Oja sõnastikust jäänud välja olulisi rahvarõivaalaseid sõnu, näiteks *pastlad* ja *sõlg*. Seega võib üldiste traditsioonilist käsitööd puudutavate tekstide tõlkimisel Lembi Oja koostatud sõnastikust küll abi leida, kuid spetsiifilisemate ja konkreetselt rahvarõivaid puudutavate tekstide tõlkimiseks ei ole see siiski piisavalt põhjalik.

Kui olin kitsamalt piiritlenud oma magistritöö teema (eesti rahvarõivad), oli minu eesmärgiks käesolevas töös kokku koguda rahvariidealased sõnad ning neile ingliskeelsed vasted leida. Esialgu plaanisin sõnastikku kaasata ka kanga töötlemise vahendeid ja

tehnikaid puudutavaid sõnu ning üldist käsitöösõnavara. Et sõnastik saaks ühtaegu põhjalik ja ülevaatlik, kasutasin eestikeelse terminoloogia valikul erinevaid allikaid.

Varasemast olin rahvariietealase terminoloogiaga põgusalt tuttav nii tänu isiklikule kogemusele rahvatantsijana kui ka Eesti Rahva Muuseumi väljapanekuid tutvustavate tekstide kaudu, mida võib leida ERM-i koduleheküljel ning mille töötasin läbi, kui valmistusin tõlkepraktikumiks Eesti Rahva Muuseumis. Et end teemaga paremini kurssi viia, lugesin esmalt läbi kaks Eesti Rahva Muuseumi väljaannet: Virve Tuubeli koostatud „Eesti rahvakultuur 19. sajandil” ning ERM-i püsiväljapanekut tutvustava ingliskeelse „Estonia. Land, People, Culture”, mille on koostanud Vaike Reeman ning mille inglise keele toimetajaks on Tiina Mällo. Raamatute lugemise käigus kirjutasin välja mind huvitavat valdkonda puudutavad sõnad. Mõlemad teosed annavad rahvakultuurist hea ülevaate. Samas ei süüvi nad teemasse väga detailselt ning kuna rahvarõivaid puudutav osa piirdub vaid mõne leheküljega, kogunes ka sõnavara esialgu üsna vähe.

Järgnevalt asusin lugema põhjalikku rahvakultuurialast teatmeteost „Eesti rahvakultuur“. Töötasin läbi Elle Vunderi koostatud peatüki „Käsitöö“ ning Ellen Värvi koostatud peatüki „Riietumine ja rahvarõivad“, millest sain nii ulatuslikke taustateadmisi, mis hiljem sõnastiku koostamisel abiks olid, kui hulgaliselt termineid, mida tahtsin sõnastikku kaasata. Püüdsin välja kirjutada kõik sõnad, mis minu töö jaoks vajalikud võiksid olla, nii koostasin esialgu liigagi pika käsitööterminite nimekirja, mille hiljem peaaegu tervikuna kõrvale jätma pidin. Naiste käsitööd puudutavas peatükis on teemat väga põhjalikult käsitletud, alates lina kasvatamisest ja töötlemisest kuni erinevate kudumistehnikateni. Kuna aga hiljem selgus, et täpsemalt rahvariideid ja ehteid puudutavat terminoloogiat koguneb väga palju, otsustasin kanga töötlemist kirjeldavad sõnad ja üldised käsitööterminid sõnastikust välja jätta.

Rahvarõivaid tutvustavaid tekste lugedes olin saanud nii taustateadmisi mind huvitavast valdkonnast kui esmase ülevaate kasutatavast terminoloogiast. Täpsema terminite nimekirja koostamisel võtsin aga aluseks kolm eestikeelset leksikoni: Ants Viirese koostatud ja toimetatud „Eesti rahvakultuuri leksikon“, Anne Vaseriku toimetatud „Esivanemate varandus“ ning Arvi Ränga koostatud „Eesti etnograafia sõnaraamat“.

„Eesti rahvakultuuri leksikon“ sisaldab peale eestikeelsete terminite ja seletuste ka vasteid saksa, inglise, soome ja vene keeles. Seetõttu seisin leksikoni lehitsedes taas küsimuse ees: kui vajalik on minu koostatav rahvariidesõnastik? „Eesti rahvakultuuri leksikon“ on põhjalik teatmeteos, mis sisaldab hulgaliselt rahvarõivaalaseid sõnu ning annab neile üldjuhul ka head ingliskeelsed vasted. Samas leidsin termininimekirja koostades, et olin eelnevalt rahvariideid käsitlevatest tekstidest kirjutanud välja sõnu, mida „Eesti rahvakultuuri leksikon“ ei sisalda. Nii näiteks ei sisalda leksikon eraldi kirjetena termineid *kodaratega raha* ja *paater*. Need on küll ära märgitud kirje *kaelaraha* seletuses, tegemist on sarnaste ja osalt kattuvate mõistetega. Kuid kuna sõnad erinevad nii oma konkreetse tähenduse kui ka ingliskeelse vaste poolest, väärivad nad eraldi kirjet. Samuti esineb leksikonis kirjeid, kus võõrkeelsed vasted puuduvad. Rahvariideterminitest võib siin näiteks tuua *palmiku*.

„Esivanemate varanduse“ ja „Eesti etnograafia sõnaraamatu“ uurimine näitas, et mitmed neis olevad sõnad puuduvad „Eesti rahvakultuuri leksikonist“. Nii täienes minu rahvariideterminite nimekiri oluliselt sõnadega, millel puudus veel ingliskeelne vaste. Näiteks on nii „Esivanemate varanduses“ kui ka etnograafiasõnaraamatus ära toodud termin *ai*, mida „Eesti rahvakultuuri leksikonis“ ei ole. Samuti võib sõna *ai* leida nii Paul Saagpaku 1982. aasta „Eesti-inglise sõnaraamatust“ kui ka Reet Piiri raamatust „Rahvarõivaid Eesti Rahva Muuseumist“, mida hiljem lugessin.

Kõige põhjalikumaks terminoloogia allikaks osutus „Eesti etnograafia sõnaraamat“, milles on kõige rohkem rahvarõivaalaseid sõnu nii erinevate mõistete kui ühe mõiste sünonüümide näol. Näiteks *kampsunile*, mida erinevates Eesti piirkondades tähistati paljude erinevate nimetustega, annab „Eesti rahvakultuuri leksikon“ viis sünonüümi (*pihtkuub, abukäised, vähejäku, pelts, pihtsärk*), „Eesti etnograafia sõnaraamat“ aga üksteist (*aatevammus, abukäised, (abu)vammus, jakk, kampsik, pihik, pihtkuub, särgipelts, vatt, vähejäku, vähekuub*).

Kui olin rahvariideid puudutavate eestikeelsete terminite nimekirja üldjoontes paika pannud, asusin ingliskeelseid vasteid otsima. Lugeses Eesti Rahva Muuseumi koduleheküljel kogusid tutvustavaid ingliskeelseid tekste ning raamatut „Estonia. Land. People. Culture.“, olin saanud esmase ülevaate ingliskeelsest terminoloogiast, mida rahvakultuurialaseid tekste tõlkides on kasutatud. Väljakirjutatud sõnu sain hiljem võrrelda teistest allikatest leitud ingliskeelsete terminitega.

Oluliseks allikaks ingliskeelsete vastete leidmisel oli „Eesti rahvakultuuri leksikon“. Kuna paljusid sõnu leksikonis ei ole, pidin vasteid otsima ka mujalt. Tänapäevased eesti-inglise üldsõnastikud sisaldavad vähe rahvakultuurialast sõnavara. Minu töö jaoks osutus aga ootamatult kasulikuks Paul F. Saagpaku 1982. aasta „Eesti-inglise sõnaraamat“, milles antud vasted oma pikkuse ja seletava iseloomu tõttu tihtipeale küll kõrvale jätsin, kuid millest siiski olulist abi leidsin. Lisaks lugesin Reet Piiri koostatud raamatut „Rahvarõivaid Eesti Rahva Muuseumist“, milles on paralleelselt tekstid eesti ja inglise keeles. Tiina Mällo tõlkest Reet Piiri tekstidele leidsin mitmeid huvitavaid lahendusi eestikeelse terminoloogia tõlkimisel. Siiski jäi osa minu rahvarõivastealaste sõnade nimekirjast esialgu tõlkimata. Eestikeelsetele terminitele ingliskeelsete vastete valimist kirjeldan täpsemalt järgmises peatükis.

SÕNASTIKU KOOSTAMINE NING ESILE KERKINUD PROBLEEMID

Terminoloogiast rahvakultuuri valdkonnas on huvitav, kuid samas keeruline. Esiteks on terminoloogia analüüsimisel vaja mõista sajanditetaguse kultuuri konteksti. Teiseks tuleb lahendada mõistete tõlkimisel esile kerkivaid probleeme – rahvakultuuri valdkond on niivõrd kultuurispetsiifiline, et suures osas puuduvad mõistetele teises keeles otsesed vasted.

Rahvakultuuri on Eestis põhjalikult uuritud. On koostatud ka leksikone, mis pakuvad head ülevaadet sellealast terminoloogiast koos seletustega. Seetõttu ei keskendu ma käesolevas magistrisööses eestikeelse terminoloogia analüüsimisele, vaid kasutan varem tehtud tööd allikana sõnastiku eestikeelse osa koostamisel.

Kui erialaleksikonides on riideesemete valmistamis- ja kasutusviisid tihtipeale üsna põhjalikult lahti seletatud, siis käesolevas sõnastikus toodud seletused on üsna lühidat. Piirkond, kus kirjeldatavat riideeset kasutati, on seletuses kirjas ainult siis, kui tegemist on kitsa alaga. Näiteks *argitanu* seletuses mainin, et see oli kasutusel Muhu saarel. Samas kaapotkleidi kohta on „Eesti rahvakultuuri leksikonis“ kirjas, et seda kanti Põhja-Eestis, vähem ka Lääne-Eestis. Kuna tegemist on laiema piirkonnaga, ei sisaldu see käesolevas sõnastikus *kaapotkleidi* seletuses.

Mõningate terminite osas ilmnevad erinevate leksikonide vahel vastuolud. Mitmel puhul pidin kaaluma, kas käsitada kaht terminit sünonüümide või eraldi mõistetena. Toon järgnevalt mõne näite.

„Eesti etnograafia sõnaraamatus“ on üheks kirjeks *härjasüdamemüts*, mille sünonüümiks on sulgudes antud *ratasüll*. Kuid *ratasüll* on sõnaraamatus ka eraldi kirjena, mille seletuses härjasüdamemütsi ei maini. *Härjasüdamemütsi* ja *ratasülli* seletuste võrdlus

näitan, et tegemist on küll sarnaste, kuid siiski mitte sama mõistega. Teistes sõnastikes ei ole härjasüdamemütsi ära toodud. Otsustasin *ratasüll* härjasüdamemütsi sünonüümina siiski sõnastikku kaasata. Terminit *ratasüll* käsitlen kahe mõistena – esimeses tähenduses sellise talvemütsina nagu seda on erinevates leksikonides seletatud, teine mõiste aga viitab tagasi *härjasüdamemütsile*.

„Eesti rahvakultuuri leksikon“ toob *palaka* sünonüümina ära ka *lina*. „Eesti etnograafia sõnaraamat“ neid päris sünonüümidena ei käsita. Kuna *palakale* ja *linale* antud seletused on aga niivõrd sarnased, on terminid siin sõnastikus sünonüümidena toodud ning *palakas* viitab tagasi ühele *lina* tähendusele.

„Eesti etnograafia sõnaraamat“ lisab *murumütsi* üheks sünonüümiks ka *topsmütsi*. Kirje *topsmüts* juures on toodud neli sünonüümi, kuid *murumütsi* nende hulgas ei ole. Kuna *topsmütsi* eripäraks on väike tups (*tops*), mis *murumütsil* puudub, jätsin *topsmütsi murumütsi* sünonüümide hulgast välja.

Kui eesti keeles on rahvakultuuri palju uuritud, siis terminoloogia tõlkimisega inglise keelde on vähem tegeletud. Käesoleva magistritöö põhirõhk ongi rahvarõivaid tähistavatele sõnadele ingliskeelsete vastete otsimisel. Seejuures esile kerkinud raskused tulenevad eelkõige kahest asjaolust. Esiteks on erinevad tõlkijad paljusid rahvariideid tähistavaid sõnu tõlkinud erinevalt ning neist sobiva vaste valimine nõuab põhjalikku analüüsi. Teiseks hõlmab rahvarõivaalane terminoloogia väga palju sõnu, mida ei ole ilmselt kunagi inglise keelde tõlgitud ning millele püüan seetõttu ise vasted välja pakkuda.

Inimeste jaoks, kes on rahvarõivastega vähe kokku puutunud, on paljud rahvariideesemete nimetused ka eesti keeles võõrad. Seetõttu on rahvarõivaid tähistavad sõnad eestikeelses tekstis enamasti kirjeldavas kontekstis ning sõna tõlgitakse inglise keelde koos kirjeldusega. Sellest lähtuvalt püüdsin mõistetele, millel puudub inglise keeles otsene vaste, leida võimalikult lühida ja tabava tõlke. Saagpaku sõnaraamatus on paljud

tõlked üsna pikad ning pigem seletava iseloomuga. Käesoleva sõnastiku eesmärgiks ei ole aga anda ingliskeelseid seletusi, vaid pakkuda välja, kuidas rahvariideesemete nimetusi tõlkida. Näiteks on Saagpaku sõnaraamatus *rõhud* tõlgitud kui *copper chains, hanging from a woman's belt*. Suure tõenäosusega on rõhkudest rääkivas tekstis seletatud, et tegemist on naiste puusakaunistusega, mistõttu ingliskeelse vastena piisab väljendist *copper chains*, kirjeldus tõlgitakse vastavalt originaaltekstile. Sarnaselt valisin ka vaste *pastledele*. Saagpaku sõnaraamatus on *pastla* tõlkeks *soft heelless shoe (of leather) worn by peasants*. Kuna *pastelde* vastena laialt levinud *peasant shoes* on lühem ja piisavalt täpne, sai see ka käesolevasse sõnastikku kaasatud.

Vanemat tüüpi püksid (*kaatsa(d)*, *kaltsa(d)* ja (*h*)*uusad*) said sõnastikus eraldi seletused, kuna neid kanti erinevates piirkondades ja seetõttu ka väikeste piirkondlike eripäradega. Ingliskeelne vaste on neil aga sama: *old style trousers*. „Eesti rahvakultuuri leksikonis“ on need koondatud kirje *püksid* alla, kus on selgitatud, et veidi kitseneva säärega pikki pükse peetakse Ida-Euroopas põlisteks ning et neil olid ka vanad nimetused: slaavipärased *kaatsad* ja *kaltsad* ning germaanipärane *uusad*. Sõnadele sama, üsna üldise vaste valikul lähtusin taas eeldusest, et tekstis esinevad nad seletavas kontekstis, inglise keeles saab pükste olemust täpsustada vastavalt originaaltekstile.

Sõnade tõlkimisel kerkis esile ka sisulisi probleeme. Mõnel juhul oli sobimatu vaste väljapraakimine üsna lihtne, seda näiteks sõna *neolõng* puhul. „Eesti rahvakultuuri leksikonis“ on *neolõnga* vasteks *tied and dyed yarn*, mis kirjeldab lõnga värvimisprotsessi. Raamatus „Rahvariideid Eesti Rahva Muuseumist“ on Mällo (Piiri 2006: 77) termini *neolõng* tõlkes lisanud veel sõna *motley*, täpsustades, et tegemist on mitmevärvilise lõngaga. Ka siin sõnastikus on *neolõnga* vasteks valitud *tied and dyed motley yarn*. Eesti Rahva Muuseumi koduleheküljel ning samuti väljaandes „Estonia. Land, people, culture“ on aga kasutatud tõlget *neo-yarn*, mis annab neolõngale hoopis teise tähenduse, eesliide *neo*

oleks justkui tähenduses *uus*. Neolõnga puhul tuleb aga *neo* sõnast *niduma* – tegemist on lõngaga, mis on värvimisel olnud vihtidesse neotud. Seega on *neo-yarn* sobimatu tõlge.

Mõnel juhul nõudis sobiva vaste valimine pikemat analüüsi. Toon järgnevalt mõned näited.

Esialgu tekitas minus kõhklusi sõna *kampsun* tõlkimine. Tänapäeva mõistes on *kampsun* varrastel kootud silmkoeese, etnograafilises tähenduses aga enamasti villasest riidest õmmeldud naistejakk. Peaaegu kõigis minu kasutatud allikatest on *kampsun* tõlgitud kui *jacket*. Leksikonides on eraldi kirjena välja toodud ka *jakk*, „Eesti rahvakultuuri leksikonis“ on *jaki* seletuses mainitud, et see tuli 19. sajandil kasutusele *kampsuni* asemel. Seega on *kampsuni* ja *jaki* mõisted üksteisest eristatud, kuid neile on siiski sama tõlge antud. See tekitas minus esialgu kahtlusi vaste *jacket* suhtes. Kaalusin *kampsuni* ingliskeelse vastena sõna *cardigan*, nii on *kampsun* tõlgitud ka Eesti Rahva Muuseumi koduleheküljel ja raamatus „Estonia. Land. People. Culture“. Kuid kuna etnograafilises tähenduses on *kampsuni* näol tegemist õmmeldud jakiga, ei ole varrastel kootud riideesemele viitav *cardigan* sobiv vaste. Käesolevas sõnastikus, just nagu „Eesti rahvakultuuri leksikonis“, on antud kirjetele *jakk* ja *kampsun* eraldi seletused, kuid sama ingliskeelne vaste, kuna neid riideesemeid eristavad tunnused on piisavalt väiksed, et neid inglise keelde tõlkimisel mitte arvesse võtta.

Erinevalt „Eesti rahvakultuuri leksikonist“ pean aga vajalikuks anda ingliskeelsed vasted ka *kampsuni* kahele teisele tähendusele, mis etnograafilises kontekstis on küll teisejärgulised, aga siiski olemas. Nimelt hakati 19. sajandi lõpust kandma villasest lõngast kootud silmkoes *kampsuneid* ehk *kampsuneid* tänapäevases tähenduses. Seepärast annan eraldi tõlked ka nii eest nõõbitavale (*cardigan*) kui üle pea tõmmatavale (*pullover*) varrastel kootud *kampsunile*.

Sõna *madarapunane* tõlkimisel pidin uurima, mis taimest sellist värvi saadi. „Eesti rahvakultuuri leksikon“ annab *madarapunase* vasteks *madder*, mis kõla järgi tundub igati sobivat. Samas on välja pakutud ka tõlge *bedstraw-red*, näiteks „Esivanemate varanduse“ lõpus olevas ingliskeelses registris. Asja lähemalt uurides selgus, et punast värvi andvate taimede *madder* ja *bedstraw* vaheline erinevus on küll väike, aga see on olemas. Mõlemad taimed kuuluvad madaraliste sugukonda. Ingliskeelse *madder*'i (*Rubia tinctorum*) juuri kasutatakse küll tugeva punase värvi saamiseks, aga Eestis see looduses ei kasva. Taime eestikeelne vaste on *krapp* ehk *punavärvik*. Eestis on punase värvi saamiseks kasutatud värvadarat (*Galium boreale*), mille nimetus inglise keeles on *northern bedstraw*. Seetõttu sai ka käesolevas sõnastikus *madarapunase* vasteks *bedstraw-red*.

Viisud on inglise keelde tõlgitud kui *bass shoes*, *bast shoes* ja *birch bark shoes*. Vaste *bass shoes* tekitas minus esialgu segadust. Otsingumootori OneLook Dictionary Search abil internetisõnastikke uurides ei õnnestunud esialgu leida sõnale *bass* tähendust, mis võiks kuidagi viiskudega kokku sobida. Lõpuks leidsin, et *bass* on ka lühem vorm sõnast *basswood*, mis tähistab pärna ning seeläbi ka pärna- ehk niinepuu koort. „The Oxford Dictionary of English Etymology“ kohaselt on *bass* omandanud vastava tähenduse hääliku kao tõttu – sõna *bast* lõpust kaob *t*. Johannes Silveti „Inglise-eesti sõnaraamatus“ on *bass*, *basswood* ja *bast* sünonüümid, tähistades kõik niint või roguskit. Ilmselt selle alusel ongi viiskude üheks tõlkeks valitud *bass shoes*. Ingliskeelsed sõnaraamatud kasutavad aga sõna *bass* niine tähenduses väga vähe. Seetõttu otsustasin sõnastikus anda *viiskude* vasteteks *bast shoes* ja *birch bark shoes*. Sellele valikule sain kinnitust ka Google'i otsingumootorit kasutades.

Paljude rahvarõivaesemete nimetuste tõlkimisel leidsin lahenduse Mällo tõlkest Piiri raamatule „Rahvarõivaid Eesti Rahva Muuseumist“. Nii näiteks pärinevad Mällo tõlkest vasted mõistetele *kõrvadega pärg* (*chaplet with flaps*), *kolme* ja *nelja sopiga müts*

(*triangular ja quadrangular winter cap*), *lahtvarrukad (loose sleeves)*, *sariküll (winter cap with „horns“)* ning *vardakott (knitting purse)*.

Mitmel puhul ei leidnud ma sõnadele ühestki kasutatud allikast ingliskeelset vastet, sel juhul pakkusin tõlke tähendusest lähtuvalt ise välja. Näiteks on paatri puhul tegemist kaelaskantava palvehelmeste keega, mis inglise keeles on *rosary necklace*. Kuna raamatukotti kasutati esmajärjekorras lauluraamatu kandmiseks (muude piasjade kõrval), sai see ingliskeelseks vasteks *hymnal bag*. Tähendusest lähtuvalt tõlkisin lühidalt ka *kröllid (large silver beads)*, *põllerätt (apron kerchief)* ja *sukman (pinafore)*. Natuke pikema tõlke said näiteks *harjakas (tailed coif with a prominent chaplet)*, *kaelkond (jewellery set consisting of a brooch and a necklace with pendant coins)* ja *vahr (hoop support for linen kerchief or coif)*.

SÕNASTIKU ÜLESEHITUS

Käesolev eesti-inglise seletav sõnastik on mõeldud eelkõige abiks rahvarõivaalaste tekstide tõlkimisel inglise keelde. Sõnastikus on esitatud eestikeelsed terminid, nende definitsioonid või lühikesed seletused eesti keeles ning ingliskeelsed vasted. Sõnastik on üles ehitatud tähestikulises järjekorras ning esitatud *Microsoft Wordi* tabelina.

Tabeli vasakpoolses tulbas on eestikeelne märksõna paksus kirjas ning parempoolses tulbas ingliskeelne vaste. Eestikeelsed terminid on liigitatud põhiterminiteks ja nende sünonüümideks. Liigituse aluseks on see, kuidas termineid on käsitatud erinevates leksikonides. Kui termin on ühes leksikonis määratletud põhiterminina, mitmes teises aga põhitermini sünonüümina, on see ka siin sõnastikus esitatud sünonüümina. Näiteks sõna *abu* on „Eesti etnograafia sõnaraamatus“ põhitermin, mille üheks sünonüümiks on *liistik*. Lähtudes aga suurema arvu leksikonide eelistusest on käesolevas sõnastikus põhiterminiks *liistik* ning selle üheks sünonüümiks *abu*. Kui tegemist on põhiterminiga, millele leidub sõnastikus ka sünonüüme, on sünonüümid esitatud põhitermini all tähestikulises järjekorras tavalises kirjas.

Põhitermini puhul on sõnastiku keskmises tulbas esitatud termini definitsioon või lühike seletus. Definitsioonide sõnastamisel on kasutatud peamiselt nelja allikat: „Eesti etnograafiline sõnaraamat“, „Esivanemate varandus“, „Eesti rahvakultuuri leksikon“ ning „Eesti keele seletav sõnaraamat“. Kui seletuse pärineb vaid ühest konkreetsest allikast, on sellele viidatud numbritega 1, 2 ja 3, vastavalt:

¹ „Eesti rahvakultuuri leksikon“

² „Eesti etnograafia sõnaraamat“

³ „Eesti keele seletav sõnaraamat“

Kirje *mütsirätik* puhul viitasin Reet Piiri raamatule „Rahvarõivaid Eesti Rahva Muuseumist“.

Näide põhitermini kirjest:

murumüts keram, kesamüts, laadne, laadidega müts, laidega müts, nunnmüts, siiludega müts	kolmnurksetest õmmeldud suvemüts	riidesiiludest poolkerakujuline	skullcap
--	--	------------------------------------	----------

Põhitermini sünonüümi puhul on keskmises tulbas viide põhiterminile, kasutades lühendit *vt*. Põhitermin on paksus kirjas. Näide põhitermini sünonüümi kirjest:

laadidega müts	<i>vt</i> murumüts	skullcap
-----------------------	---------------------------	----------

Homonüümid on esitatud üksteisele järgnevate kirjetena ning tähistatud numbritega. Näide homonüümide kirjetest:

poort 1 tress, toot	seeliku alläärde kaunistuseks või pikenduseks õmmeldud villase või siidriide riba	border
poort 2 kirjuts	pärjast ja siidlintidest koosnev pruudi peaehe Saaremaal	bridal chaplet

Sarnastele mõistetele viitamiseks on kasutatud definitsiooni või seletuse järel lühendit *Vt ka*. Termin, millele viidatakse, on paksus kirjas. Näiteks:

ame hame	tuunikalaadne õmblusteta särk Lõuna-Eestis. <i>Vt ka</i> särk 1	tunica-like shirt
--------------------	---	-------------------

Eristamist vajavatele terminitele viitab lühend *Vrd*. Näiteks:

karbus 1	Põhja-Hiiumaa naiste pruun villane peakate, millel oli murumütsitaoline siiludest pealagi ning kaela ja õlgu kattev osa. <i>Vrd</i> peakott	woollen cowl with a skullcap crown
-----------------	--	------------------------------------

Eesti-inglise sõnastikule järgneb inglise-eesti indeks, mis on samuti esitatud *Microsoft Wordi* tabelina tähestikulisel järjekorras. Et hõlbustada indeksi kasutamist, on mõne kirje juurde lisatud viide seotud kirjetele, mida ilma viiteta oleks tähestikulisest järjestusest raske leida. Viitamiseks on kasutatud lühendit *vrđ* ja kursiivi, näiteks:

skirt <i>vrđ black skirt for working, horizontally-striped skirt, pleated skirt, vertically striped skirt, woollen wrap skirt, wrap skirt</i>	kuub, kört(sik), seelik, särk, undruk, ümbrik
--	---

EESTI-INGLISE SELETAV RAHVARÕIVASÕNASTIK

A		
aatevammus	vt kampsun	jacket
abu	vt liistik	bodice
abukäised	vt kampsun	jacket
abuvammus	vt kampsun	jacket
ai	värvilisest villasest lõngast punatud äärispael seeliku allääre kaunistamiseks	braid, braiding
ame hame	tuunikalaadne õmblusteta särk Lõuna-Eestis. Vt ka särk 1	tunica-like shirt
argitanu	Muhu naiste igapäevane valgest linasest riidest väike tanu ¹	everyday coif
att	vt peakott	woollen cowl
H		
hame	vt ame	tunica-like shirt
harjakas otsiktanu	ühtlaselt laia võruka ja rippuva sabaga tanu ³ , linuka variant	tailed coif with a prominent chaplet
heegelpits	heegelnõelaga silmustehnikas valmistatud pits	crochet lace
helmed pärlid	niidile või traadile lükitud hõbedast, klaasist või merevaigust kaelaehed.	beads
higirätik	vt ninarätik	handkerchief
huusad	vt uusad , vt ka püksid	old style trousers
händadega kuub	vt pikk-kuub	long coat
härjasüdamemüts ratasüül	murumütsiga sarnanev talvemüts, mis õmmeldi kokku kuuest lambanahasiilust	winter cap sewn of six sheepskin gusset

J		
jakk	vabrikukalevist õmmeldud linnamoeline naiste pealisrõivas, väikese püstkraega ja kurguni nõõbitav. Vrd kampsun	jacket
jalanartsud	vt jalarätid	foot wrappings
jalarätid jalanartsud, tallukad	linased, takused või villased riidetükid labajala ümber mähkimiseks	foot wrappings
jäku	vt pikk-kuub	long coat
K		
kaabu	vt kaapkübar	felt hat
kaal	Kagu-Eesti naiste valgest linasest riidest piklik õlakate	linen shawl
kaapkübar kaabu, lakk, rummukübar, tong	meeste kõrge rummuga vildist pidulik peakate	felt hat
kaapotkleit	pikkade varrukate, liibuva pihaosa ja kahara volditud või kroogitud seelikuosaga kleit	dress with a ruffled skirt
kaapotkuub	naiste villane ülerõivas, vöö kohalt läbi lõigatud, liibuva pihaosa ja kahara volditud või kroogitud allosaga	long coat with a ruffled skirt
kaarus kaarusnöör, kaaruspael	punane villane nöör rõivaste kaunistamiseks	red woollen cord
kaarusnöör	vt kaarus	red woollen cord
kaaruspael	vt kaarus	red woollen cord
kaatsa(d)	vanemat tüüpi linasest või takusest kangast püksid Võru- ja Setumaal, mille jalgevahele oli õmmeldud kiil. Vt ka püksid	old style trousers
kabimüts kõrgemüts, laimüts, moorimüts, pinnmüts	kabjakujuline naistemüts, mis tehti kõval pappalusel ja kaeti siidriidega	hoof-shaped cap

kaelakee	lülidest koosnev või niidile või traadile lükitud helmestest ja ripatsitest kaelaehe	necklace
kaelakett kee	naiste pidulik hõbedast või muust metallist kaelaehe	neck-chain
kaelaraha kannaga raha	ehtne või jäljendatud münt, mida kanti ripatsina kaelakees	pendant coin
kaelarätik rinnarätt	üleriiete all kaelas kantav rätik	neckerchief
kaelkond	sõlest ja rahadega keest koosnev ehtekomplekt ²	jewellery set consisting of a brooch and a necklace with pendant coins
kahe kõrvaga kübar	vt läkiläki	fur cap with ear flaps
kahi	vt kübaramust	green vitriol
kahjamust	vt kübaramust	green vitriol
kaksiknööp	kaks kõrvuti või ülestikku ühendatud nööpi	double button
kaltsa(d)	vanemat tüüpi linased, takused või villased püksid Mulgimaal, mille tagaosale oli õmmeldud ristkülikukujuline tükk. Vt ka püksid	old style trousers
kaltsud	linased või takused (talvel ka villased) torukujulised säärekatted	leggings, gaiters
kampsik	vt kampsun	jacket
kampsun 1 aatevammus, abukäised, abuvammus, kampsik, pelts, pihik, pihtkuub, särgipelts, vähejaku, vähekuub	pikkade varrukate ja avara rinnalõikega, veidi alla vöökoha ulatuv kraeta naistejakk, enamasti õmmeldud villasest riidest. Vrd vatt	jacket
kampsun 2	villasest lõngast kootud eest nööbitav pihakate	cardigan
kampsun 3	villasest lõngast kootud üle pea selga tõmmatav pihakate	pullover

kannaga raha	vt kaelaraha	pendant coin
kapetad	vt kapukad	socks
kapukad kapetad	poosukad, enamasti villased varrastel kootud sokid	socks
karbus 1	Põhja-Hiiumaa naiste pruun villane peakate, millel oli murumütsitaoline siiludest pealagi ning kaela ja õlgu kattev osa. Vrd peakott	woollen cowl with a skullcap crown
karbus 2	vt läkiläki	fur cap with ear flaps
kardpael tress	kulla- või hõbedavärvi kaunistuspael	galloon
kardpits	kardlõngast valmistatud pits	tinsel lace
kask	vt kasukas	sheepskin coat, fur coat
kasukas kask	karusnahkne ülerõivas, enamasti valgeks pargitud lambanahast	sheepskin coat, fur coat
kee	vt kaelakett	neck-chain
keram	vt murumüts	skullcap
kerikingad	vt pastlad	peasant shoes
kesamüts	vt murumüts	skullcap
ketasmüts	Saaremaa naiste väike kettakujuline peakate	disk-cap
kikk-kõrumüts	vt kikk-kõrvamüts	winter cap with a stand-up brim
kikk-kõrvamüts kikk-kõrumüts, kõruline müts	Muhu naiste talvemüts, mille kõrge püstise ääre nurgad moodustasid otsmikul kõrvad	winter cap with a stand-up brim
kindad	kätt külma eest kaitsvad riietusesemed	mittens, gloves
kingad 1 ummiskingad	tugeva talla ja kontsaga pahkluuini ulatuvad jalatsid	shoes
kingad 2	vt pastlad	peasant shoes

kinnipeamüts	vt pottmüts	pot-cap, pot-shaped cap
kintspüksid	nööbitavate sääreotste ja nööbitava lakaga liibuvad põlvpüksid	tight-fitting breeches
kirikindad	eri värvi lõngaga kootud kirjaga kindad	figured mittens
kirikuub	Saaremaa naiste värviliste põikitriipudega seelik	horizontally-striped skirt
kirivöö korjatud kirjaga vöö	värvilise villase mustriga naistevöö	figured belt
kirjuts	vt poort 2	bridal chaplet
kiutkuub küütkuub	Saaremaa ja Hiiumaa naiste pikitriibuline seelik ²	vertically-striped skirt
kodaratega raha	kaelakees kantav ehtne või jäljendatud münt, mida ümbritseb kodaraid meenutav ažuurne äär	radial coin
kolme sopiga müts	vt udarmüts	triangular winter cap
korjatud kirjaga vöö	vt kirivöö	figured belt
kossalinad	linadest valepats, mida setu naised kandsid liniku all	linen plait
krookkingad	vt pastlad	peasant shoes
krookpael kurrupael	nöör kroogete, kurdude ja voltide kokkutõmbamiseks ning kooshoidmiseks ²	drawstring
kröllid	suured õõnsad hõbehelmed. Vt ka helmed	large hollow silver beads
kudrused	väiksed klaashelmed. Vt ka helmed	small glass beads
kudrustükk kõverik, tari	seeliku (harvem põlle) helmestikandis äärekaunistus	bead border
kumak	vt maagelõng	red cotton yarn
kurdussärk suursärk	Hiiumaa naiste valge linane kehakate, mille kurrutatud seelikuosa oli õmmeldud liistiku külge	pleated skirt sewn to the bodice

kurrupael	vt krookpael	drawstring
kuub 1	villasest riidest ülerõivas	coat
kuub 2	villane seelik Saaremaal ja Hiiumaal. Vt ka seelik	skirt
kõrgemüts	vt kabimüts	hoof-shaped cap
kõrik 1	vt sõba	woollen wrap, plaid
kõrik 2	vt vaipseelik	wrap skirt
kõruline müts	vt kikk-kõrvamüts	winter cap with a stand-up brim
kõrvadega pärg	ilma lintideta pärg Ida-Harjumaal ja Lääne-Virumaal, mõlemal küljel kõrvu meenutavad voldid	chaplet with flaps
kõverik	vt kudrustükk	bead border
käevõru	ümber randme või käsivarre kantav ehe	bracelet
käised	varrukateta särgi peal kantav lühike pikkade varrukatega kahar naiste pluus	midriff blouse, short blouse
kört(sik)	vt seelik	skirt
kübar	vildist, nahast või kalevist peakate	hat
kübaramust kahi, kahjamust, pigimust	raudvitriol, mida lepakoorekeedusesse segatuna kasutati villase riide värvimisel sügavmusta tooni saamiseks	green vitriol
küljerätt	vt puusapõll	hip-apron
küütkuub	vt kiutkuub	vertically-striped skirt
L		
laabruk	vt laapkuub	wide coat
laadidega müts	vt murumüts	skullcap
laadne	vt murumüts	skullcap
laakmüts	vt tuttmüts	tasselled stocking cap

laapkuub laabruk, tulup, ärmak	pikk avar villane ülerõivas	wide coat
lahtkrae	lai lahtine krae, mida naised kandsid sãrgi pidulikumaks muutmiseks	women's dickey
lahttasku võotasku	paelaga vööle seotav tasku, kus naised hoidsid väikeseid tarbeesemeid	belt bag
lahtvarrukad	randmest küünarnukini ulatuvad varrukad, mida kasutati igapäevasãrkide pidulikumaks muutmiseks	loose sleeves
laidega müts	vt murumüts	skullcap
laikuub	vt pikk-kuub	long coat
laimüts	vt kabimüts	hoof-shaped cap
lakaga müts	vt nokkmüts	peaked cap
lakats	vt nokkmüts	peaked cap
lakk	vt kaapkübar	felt hat
lihv	vt liistik	bodice
liistik abu, lihv, liivistik, liivistükk	naiste lühike varrukateta pihakate	bodice
liivistik	vt liistik	bodice
liivistükk	vt liistik	bodice
lina 1 palakas, ümbervõtmise riie	naiste linane õlakate	linen wrap
lina 2	vt linik	linen kerchief
linik lina, nuutislina, pealina, pealinik, vallalina	pikk käterätitaoline linane rätik, abielunaiste peakate	linen kerchief
linnatanu	vt oub	small symbolic coif
linuk sabaga tanu	pidulik seljale rippuva sabaga tanu, mille peale asetati tavaliselt pãrg	tailed coif

litter	väike õhuke metall-leheke rõivaste kaunistamiseks	spangle
lontmüts lunt, luntega kübar, talikübar	nelja kõrvaga talvine meestemüts	winter cap with four flaps
loomüts	vt topsmüts	tasselled hat, bobble hat
lunt	vt lontmüts	winter cap with four flaps
luntega kübar	vt lontmüts	winter cap with four flaps
lõbutanu	Tõstamaal rõõmsate sündmuste puhul kantud tanu	fun-coif
läkiläki kahe kõrvaga kübar, karbus	karusnahkne allakäänatavate kõrvadega talvine meestemüts	fur cap with ear flaps
M		
maagelõng kumak	punane puuvillane või linane lõng, mida kasutati tikkimisel	red cotton yarn
madarapunane maitsepunane	värvmadara juurtest saadud punane värv	bedstraw-red
maitsepunane	vt madarapunane	bedstraw-red
mali	tinast valatud rattakujuline aasaga hõlmakaunistus	tin plaque
malmkübar	vt kaapkübar	felt hat
moorimüts	vt kabimüts	hoof-shaped cap
moorumüts	vt topsmüts	tasselled hat, bobble hat
mulgi rätt päärätt	kuklas sõlmitav linane või puuvillane Mulgi naiste peakate	Mulgi kerchief
munamüts	vt pottmüts	pot-cap, pot-shaped cap
murumüts keram, kesamüts, laadne, laadidega müts, laidega müts, nunnmüts, siiludega müts	kolmnurksetest riidesiiludest õmmeldud poolkerakujuline suvemüts	skullcap

mutremüts	vt pottmüts	pot-cap, pot-shaped cap
mõrsjakübar	setu pruudi talvemüts	bridal winter hat
müts	eri tegumoega ja materjalist peakate	cap, hat
mütsirätik	rätik, "mis seoti välja minnes siidriidega kaetud mütsile kaitseks" (Piiri 2006: 64)	cap kerchief
N		
naast	metallist või muust materjalist ilukilbiki sõrmusel, rihmal või rõival ¹	plaque
nahkpüksid	seemispargitud kitsenahast püksid	leather breeches, leather trousers
narmad	lõngaotstest äärikaunistus	fringe
nelja sopiga/topiga müts	nelinurkse tasapinnalise põhjaga pappalusele tehtud karusnahkse äärisega naiste talvemüts	quadrangular winter cap
neolõng	mitmest kohast kinniseotult värvitud lõng, mis on jäänud erivärviliselt laiguliseks	tied and dyed motley yarn
netsmüts	heegeldatud võrgust ja selle külge käivast poolkuukujulisest otsikust koosnev naiste uuem peakate	crocheted cap with a crescent-shaped chaplet
ninarätik higirätik, suurätik, taskurätik	valgest linasest riidest väike nelinurkne rätik, mille servad kaunistati narmaste või tikandiga	handkerchief
niplis	vt niplispits	bobbin lace, pillow lace
niplispits niplis, pulgapits	pitsipulkadega niitidest palmitsetud ja põimitud (niblatud) pits	bobbin lace, pillow lace
nokaga müts	vt nokkmüts	peaked cap
nokkmüts lakaga müts, lakats, nokaga müts, notiga müts, sirmiga müts, ulaga müts, vene müts	lameda põhja ja kõva läikiva sirmi ehk nokaga meestemüts	peaked cap

nolkmüts	vt tuttmüts	tasselled stocking cap
notiga müts	vt nokkmüts	peaked cap
nunnmüts	vt murumüts	skullcap
nuutislina	vt linik	linen kerchief
nõelakindad viltkindad	nõelumistehnikas valmistatud kindad	needle-netted mittens
nõelakoda	vöö küljes kantav nõelte panipaik	needle case
O		
otsiktanu	vt harjakas	tailed coif with a prominent chaplet
oub linnatanu, saksatanu	väike pitsist, kunstlilledest ja siidlintidest sümbolne tanu	small symbolic coif
P		
paater palvekee	helmestest või hõbekettidest ja kaelarahadest koosnev kaelaehe	rosary necklace
palakas	vt lina 1	linen wrap
pallapool	linane või takune riidelaid, mida kanti õlakatte või vaipseelikuna	linen or towy wrap
palmik	Hiiumaa naiste ja neidude soengutäiendus, juustesse palmitud kalevist peapael	woollen plait
palvekee	vt paater	rosary necklace
pastlad kerikingad, kingad, krookkingad, tsuvva, vanukad	ühest nahatükist valmistatud kerged kontsata jalatsid, mis seoti jalga serva tehtud tärkmeid läbivate paeltega	peasant shoes
peakott att	nii pead kui õlgu kattev villane kotimoodi peakate	woollen cowl
pealina	vt linik	linen kerchief
pealinik	vt linik	linen kerchief

pealõng	vt peapael	hairband
peapael pealõng	neidude peaehe lahtiste juuste kooshoidmiseks	hairband
pearätik rätt	ruudukujuline diagonaalselt kokkumurtud rätik, mille otsad sõlmitakse lõua all, harvem kukla taga	kerchief
peavöö	lai villane pael liniku kaitmiseks ümber pea	headband
peedu	Ida-Virumaa naiste soomaakega mustaks värvitud linane või takune tööseelik	black skirt for working
pelts	vt kampsun, vatt	jacket, short coat
penik pennik, väheseppel	Hiiumaa naiste peaehe, trapetsikujuline siidlintidega pärg	chaplet with silk streamers
pennik	vt penik	chaplet with silk streamers
pigimust	vt kübaramust	green vitriol
pihik	vt kampsun	jacket
pihtkuub	vt kampsun	jacket
pihtsärk	vt vatt	short coat, jacket
piiprellid	torukujulised värvilised klaashelmed, mida tikiti rõivastele ja kanti kaelakees	tube-like beads
pikk-kuub händadega kuub, jäku, laikuub, särk, vammus	paksust villasest riidest pikk pidulik ülerõivas	long coat
pilu	auguline tikand, mis saadakse riidest koe- või lõimelõngu või mõlemaid välja tõmmates ning allesjäänud lõngu rühmiti ühendades	hemstitch
pinnmüts	vt kabimüts	hoof-shaped cap
pits	rõivaste kaunistamiseks kasutatud mustiline võrkkudum	lace
pook veerik	värvilise mustri ääripael sõbade ja seelikute kaunistamiseks	border

poolsaapad	poole sääreni ulatuvad nõõritavad, nõõbitavad või külgedel asetsevate kummidega saapad	half boots
poort 1 toot	seeliku alläärde kaunistuseks või pikenduseks õmmeldud villase või siidriide riba	border
poort 2 kirjuts	pärjast ja siidlintidest koosnev pruudi peaehe Saaremaal	bridal chaplet
potisinine	taimse värvaine indigo ehk sinikiviga värvimisel saadud sinine värv	indigo blue
potmüts kinnipeamüts, munamüts, mutremüts, siidimüts, tohvimüts, trükimüts, ümmargune müts	ümarapõhjaline siidriidega kaetud pappalusel naistemüts, mis polsterdati vati või takkudega potikujuliseks	pot cap, pot-shaped cap
prees	lame sõõrik sakilise servaga rinnaehe	brooch with a jagged edge
pruslap	drellriidest valmistatud meestevest Jüri kihelkonnas. Vt ka vest	waistcoat, vest
puhk	kasukate ja mütside karusnahast ääris	fur trimming
pulgapits	vt niplispits	bobbin lace, pillow lace
punane kübar	naiste talvemüts Lõuna-Eestis, õmmeldud neljast punase kalevi siilust	red winter cap
pussak	lai meestevöö	broad belt
puukingad	nahkpealisega puidust tallaga kingad	clogs
puusapõll küljerätt, puusarätt	vöö vahel puusal rippuv kaunistatud rätt	hip-apron
puusarätt	vt puusapõll	hip-apron
põimvöö	vt võrkvöö	sprang plaited belt
põll	abielunaiste vööle seotav rõivaese	apron
põllerätt	Mulgimaal põlle peale seotav rätik	apron kerchief

põlvpüksid	pisut alla põlvi ulatuvate säärtega püksid	breeches, knee breeches
pärg	neidude pidulik peaehe, enamasti siidriidega kaetud puulaastudest või papist võru kuklas rippuvate siidlintidega	chaplet
pärlid	vt helmed	beads
pätid pätakad, pätermud, päterna	nöörist või riidest tõrvatud taldadega tööjalatsid Saaremaal ja Muhus	cloth slippers
pätakad	vt pätid	cloth slippers
pätermud	vt pätid	cloth slippers
päterna	vt pätid	cloth slippers
päärätt	vt mulgi rätt	Mulgi kerchief
püksid	alakeha ja jalgu kattev rõivaese.	trousers
R		
raamatukott	riidelappidest õmmeldud kott, kuhu naised kirikusse minnes lauluraamatu ja muud väiksed esemed panid	hymnal bag
rankamüts	Mulgimaa läänekihihakkondade naiste talvemüts, mustast sametist pealae ja hallist lambanahast äärisega	black velvet winter cap
rannamüts	vt soome müts	winter cap with a foldable fur brim
rasu	vt ribad	puttees
ratasüll	suure, pealt laieneva ketta kujuline talvemüts Saaremaa naistel ³	round winter cap
ribad rasu	spiraalselt sääрте ümber mähitavad linase või villase riide ribad	puttees
rinnaleht	ripatsina kaelakees kantav õhukesest hõbeplekist rinnaehe	silver pendant

rinnanõel	rõivaste ja kee kinnitamiseks rinnas kantav nõel, mis oli ühtlasi ka ehe ²	pin
rinnarätt	vt kaelarätik	neckerchief
rummukübar	vt kaapkübar	felt hat
rõhud	vöö küljes rippuv vaskkettidest ehe	copper chains
räbik	setu naiste valge poolvillane pikk-kuub. Vt ka pikk-kuub	long coat
rätt	vt pearätik	kerchief
rüü	valgest linasest riidest suvine ülerõivas	robe, smock, smock-frock
S		
saapad	üle pahkluu ulatuva sääreosaga jalatsid	boots
sabaga tanu	vt linuk	tailed coif
saksatanu	vt oub	small symbolic coif
sariküll sar(v)ilik üll	Saaremaa naiste ja neidude talvemüts, mille otsmikul ja kuklas üles keeratud servad, mis täideti heinte või õlgedega, meenutasid sarvi	winter cap with "horns"
sar(v)ilik üll	vt sariküll	winter cap with "horns"
saterkuub	põlvini ulatuv kehasse töödeldud pihaosaga alt laienev meestekuub	frock coat
seelik kuub, kört(sik), särk, undruk, ümbrik	alakeha kattev naiste ülerõivas	skirt
seppal	vt seppel	bridal chaplet
seppel seppal	ohtralt kaunistatud kõrge pruudipärg	bridal chaplet
siidimüts	vt pottmüts	pot-cap, pot-shaped cap
siiludega müts	vt murumüts	skullcap

sirmiga müts	vt nokkmüts	peaked cap
soome müts rannamüts	meeste talvemüts, mille karusnahkset äärt sai üles tõsta või alla lasta	winter cap with a foldable fur brim
soome kingad	vt soome sussid	Finnish-style shoes
soome saapad	vt soome sussid	Finnish-style boots
soome sussid soome kingad, soome saapad, susskingad, suss-saapad	heledast juhtnahast, ninapealse lapiga pehmed jalatsid. Naiste soome sussid (soome kingad, susskingad) olid madalad, meeste omad (soome saapad, suss-saapad) ligi põlvini ulatuvate säärttega	Finnish-style boots, Finnish-style shoes
sudimüts	vt võrkmüts	triangular crocheted hat
suimüts	vt topsmüts	tasselled hat, bobble hat
sukad	varrastel kootud villased jalakatted, mis koosnesid säärest ja labast ning ulatusid põlveni	stockings
sukapaelad	vt säärepaelad	garters
sukman	setu naiste pihtseelik	pinafore
susskingad	vt soome sussid	Finnish-style shoes
suss-saapad	vt soome sussid	Finnish-style boots
suurrätik	naiste ruudukujuline narmasääristusega villane õlakate	woollen wrap, shawl
suursärk	vt kurdussärk	pleated skirt sewn to the bodice
suurätik	vt ninarätik	handkerchief
sõba kõrik, sõuke	abielunaiste pidulik villane õlakate, millega kaeti talvel pea, õlad või puusad	woollen wrap, shawl
sõlg	siledaservaline metallist rinnaehe ja rõivakinnitusvahend	brooch
sõrmus	rõnga- või spiraalikujuuline sõrmeehe	ring
sõuke(ne)	villane vaipseelik. Vt ka sõba , vaipseelik	

särgipelts	vt kampsun	jacket
särgipiht	särgi peale tõmmatud lühike pluus	blouse
särk 1	ihul kantav linane kehakate, enamasti tuunikalõikeline ja pikkade käistega, mõnel pool käisteta	shirt
särk 2	vt seelik	skirt
särk 3	vt pikk-kuub	long coat
säärepaelad sukapaelad	värvilistest villastest lõngadest palmitsetud paelad, mis seoti sukkade üleval hoidmiseks põlve alt ümber sääre	garters
säärikud	vt säärsaapad	knee-high boots
säärised	pahklust põlvini ulatuvad villased varrastel kootud säärekatted	leggings
säärsaapad säärikud	põlvini ulatuvate säärtega saapad	knee-high boots
T		
tagapõll	põlletaoline rõivaese, mis rippus selja taga vöö küljes	back-apron
talikübar	vt lontmüts	winter cap with four flaps
tallukad	vt jalarätid	foot wrappings
tanu	abielunaise linasest või puuvillasest riidest peakae	coif
tari	vt kudrustükk	bead border
taskurätik	vt ninarätik	handkerchief
tekk	Viljandimaa naiste õlakate, mis võeti ümber eriti sõitudel	woollen wrap, blanket
tikand	riidele või muule materjalile nõela abil õmmeldud kaunistus	embroidery

tinuline	väike mustri- või pealispinnaga nelinurkne või ristikujuline tinanaast rõivaste kaunistamiseks	tin plaque
tirimüts	vt topsmüts	tasselled hat, bobble hat
tohusaapad	kasetohust punutud saapad	birch-bark boots
tohvimüts	vt pottmüts	pot cap, pot-shaped cap
tong	vt kaapkübar	felt hat
toot	vt poort 1	border
topsmüts lootsmüts, moorumüts, suimüts, tirimüts	varrastel kootud villane või linane väikse tupsuga müts	tasselled hat, bobble hat
tornmüts	vt tuttmüts	tasselled stocking cap
treemel	abielunaise mütsi äärepits	lace trimming
tress	vt kardpael	galloon
trükimüts	vt pottmüts	pot-cap, pot-shaped cap
tsuvva	vt pastlad	peasant shoes
tubakakott	riidest, nahast või põiest valmistatud kott tubaka hoidmiseks	tobacco pouch
tulup	vt laapkuub	wide coat
tunnamüts	vt tuttmüts	tasselled stocking cap
tuttmüts nolkmüts, tornmüts, tunnamüts	villane kootud müts pikliku sopi ja selle otsa kinnitatud tutiga	tasselled stocking cap
U		
udarmüts kolme sopiga müts	naiste kolmesopilise pealaega talvemüts	triangular winter cap
uig	valge kaunistatud pruudilinik, millega kaeti pruudi pea ja nägu	bridal shawl

ulaga müts	vt nokkmüts	peaked cap
umbkuub	särgitaolise lõikega hõlmadeta pealistrõivas ¹	shirt-like coat
ummiskingad	vt kingad 1	shoes
undruk	vt seelik	skirt
uusad huusad	vana tüüpi pikad linased või villased püksid saartel. Vt ka püksid	old style trousers
V		
vaher	vt vahr	hoop support for linen kerchief or coif
vahr vaher	taku või vatiga täidetud riidevõru või kahest palmikust juustevõru, mis keerati ümber pea, et anda linikule või tanule tuge ja soovitatav kuju	hoop support for linen kerchief or coif
vaip	naiste ruuduline piklik villane õlakate. Vt ka sõba	woollen wrap
vaipseelik kõrik	ümber puusade mähitav ja vööga kinnitav riidelaid	wrap skirt
vallalina	vt linik	linen kerchief
vammus 1	pikk-kuuest lühem ja kergem ülerõivas	light overcoat
vammus 2	vt pikk-kuub	long coat
vanik	setu neidude pidulik venepärane pärg. Vt ka pärg	chaplet
vardakott	kotike poolelioleva kudumistöö ning sukavarraste ja lõnga jaoks	knitting purse
vaselised	pronkstraadist spiraaltrukesed rõivaste kaunistamiseks	bronze spirals
vaskvöö	tihedalt vasknaastudega kaunistatud nahkrihm	leather belt with copper plaques
vatt pelts, pihtsärk	villane või linane lühike meeste pihtkuub. Vrd kampsun	short coat, jacket
veerik	vt pook	border

vene müts	vt nokkmüts	peaked cap
vene saapad	vene kingseppade valmistatud heledast juhtnahast säärsaapad	Russian-style boots
vest	meeste käisteta pihakate	waistcoat, vest
viisud	puukoore ribadest punutud pastlataolised tööjalatsid	bast shoes, birch bark shoes
vildik	viltsaabas	felt boot
viltkindad	vt nõelkindad	needle-netted mittens
võrkmüts sudimüts, õlletegemise müts	paksust villasest lõngast heegeldatud kolmnurkne naiste peakate ²	triangular crocheted hat
võrkvöö põimvöö	villane võrktehnikas punutud meestevöö	sprang plaited belt
vähejäku	vt kampsun	jacket
vähekuub	vt kampsun	jacket
väheseppel	vt penik	chaplet with silk streamers
väljaõmblus	Põhja-Eesti naiste peakatete ja käiste lilltikand	floral embroidery
vöö	vöökojal kantav rõivaste kinnitamise ja kaunistamise vahend	belt
vöötasku	vt lahttasku	belt bag
Õ		
õlarätik	kolmnurkseks kokkumurtud värviline rätik, mis seoti ümber kaela üleriide peale	shawl
õlletegemise müts	vt võrkmüts	triangular crocheted hat
Ä		
ärmak	vt laapkuub	wide coat

Ü		
üll	talvepeakate Saare- ja Hiiumaal	winter cap
ümbervõtmise riie	vt lina 1	linen wrap
ümbrik	vt seelik	skirt
ümmargune müts	vt pottmüts	pot-cap, pot-shaped cap

¹ Eesti rahvakultuuri leksikon

² Eesti etnograafia sõnaraamat

³ Eesti keele seletav sõnaraamat

INGLISE-EESTI INDEKS

apron vrd <i>back-apron, hip-apron</i>	põll
apron kerchief	põllerätt
back-apron	tagapõll
bag vt <i>belt bag, hymnal bag, knitting purse</i>	
bast shoes	viisud
bead border	kudrustükk, kõverik, tari
beads vrd <i>large silver beads, small glass beads, tube-like beads</i>	helmed, pärlid
bedstraw-red	madarapunane, maitsepunane
belt vrd <i>broad belt, figured belt, leather belt</i>	vöö
belt bag	lahttasku, vöötasku
birch bark boots	tohusaapad
birch bark shoes	viisud
black skirt for working	peedu
black winter cap	rankamüts
blanket	tekk
blouse vrd <i>midriff blouse, short blouse</i>	särgipiht
bobbin lace	niplis, niplispits, pulgapits
bobble hat	lootsmüts, moorumüts, suimüts, tirimüts, topsmüts
bodice	abu, lihv, liistik, liivistik, liivistükk
boots vrd <i>birch bark boots, felt boot, Finnish-style boots, half boots, knee-high boots, Russian-style boots</i>	saapad
border vrd <i>bead border</i>	pook, poort, toot, veerik
bracelet	käevõru
braid(ing)	ai
breeches vrd <i>leather breeches, tight-fitting breeches</i>	põlvpüksid
bridal chaplet	kirjuts, poort, seppal, seppel
bridal scarf	uig
bridal winter hat	mõrsjakübar
broad belt	pussak
bronze spirals	vaselised
brooch	sõlg
brooch with a jagged edge	prees

cap kerchief	mütsirätik
cap vrd <i>black winter cap, crocheted cap with a crescent-shaped chaplet, disk-cap, fur cap with ear-flaps, hoof-shaped cap, peaked cap, quadrangular winter cap, red winter cap, round winter cap, skullcap, tasselled stocking cap, triangular winter cap, winter cap, winter cap sewn of six sheepskin gussets, winter cap with "horns", winter cap with a foldable fur brim, winter cap with a stand-up brim, winter cap with four flaps</i>	müts
cardigan	kampsun
chaplet vrd <i>bridal chaplet</i>	pärg, vanik
chaplet with flaps	kõrvadega pärg
chaplet with silk streamers	penik, pennik, väheseppe
clogs	puukingad
cloth slippers	pätid, pätakad, pätermu, päternad
coat vrd <i>frock coat, fur coat, light overcoat, long coat, long coat with a wide ruffled skirt, sheepskin coat, shirt-like coat, short coat, wide coat</i>	kuub
coif vrd <i>everyday-coif, fun-coif, small symbolic coif, tailed coif, tailed coif with a prominent chaplet</i>	tanu
copper chains	rõhud
cowl vt <i>woollen cowl, woollen cowl with a skullcap crown</i>	
crochet lace	heegelpits
crocheted cap with a crescent-shaped chaplet	netsmüts
disk-cap	ketasmüts
double button	kaksiknööp
drawstring	krookpael, kurrupael
dress with a ruffled skirt	kaapotkleit
embroidery vrd <i>floral embroidery</i>	tikand
everyday coif	argitanu
felt boot	vildik
felt hat	kaabu, kaapkübar, lakk, rummukübar, tong
figured belt	kirivöö, korjatud kirjaga vöö
figured mittens	kirikindad
Finnish-style boots	soome saapad, soome sussid, suss-saapad

Finnish-style shoes	soome kingad, soome sussid, suss-kingad
floral embroidery	väljaõmblus
foot wrappings	jalanartsud, jalarätid, tallukad
fringe	narmad
frock coat	saterkuub
fun-hat	lõbutanu
fur cap with ear flaps	kahe kõrvaga kübar, läkiläki
fur coat	kask, kasukas
fur trimming	puhk
galloon	kardpael, tress
gaiters	kaltsud
garters	sukapaelad, säärepaelad
gloves	kindad
green vitriol	kahi, kahjamust, kübaramust, pigimust
hairband	pealõng, peapael
half boots	poosaa pad
handkerchief	higirätik, ninarätik, suurätik, taskurätik
hat vrd <i>bridal winter hat, bobble hat, felt hat, tasselled hat, triangular crocheted hat</i>	kübar, müts
headband	peavöö
hemstitch	pilu
hip-apron	küljerätt, puusapõll, puusarätt
hoof-shaped cap	kabimüts, kõrgemüts, laimüts, moorimüts, pinnmüts
hoop support for linen kerchief or coif	vaher, vahr
horizontally-striped skirt	kirikuub
hymnal bag	raamatukott
indigo blue	potisinine
jacket	aatevammus, abukäised, abuvammus, kampsik, kampsun, pelts, pihik, pihtkuub, särgipelts, vähejaku, vähekuub
kerchief vrd <i>cap kerchief, linen kerchief, Mulgi kerchief</i>	pearätik, rätt
knee-breeches	põlvpüksid
knee-high boots	säärikud, säärsaapad
knitting purse	vardakott
lace vrd <i>bobbin lace, crochet lace, pillow lace, tinsel lace</i>	pits
lace trimming	treemel
large silver beads	krõllid
leather belt with copper plaques	vaskvöö
leather breeches	nahkpüksid
leather trousers	nahkpüksid
leggings	säärised, kaltsud
light overcoat	vammus

linen kerchief	lina, linik, nuutislina, pealinik, pealina, vallalina
linen plait	kossalinad
linen scarf	kaal
linen wrap	lina, palakas, pallapool, ümbervõtmise riie
long coat	jäku, händadega kuub, laikuub, pikk-kuub, räbik, särk, vammus
long coat with a ruffled skirt	kaapotkuub
loose sleeves	lahtvarrukad
midriff blouse	käised
mittens vrd <i>figured mittens, needel-netted mittens</i>	kindad
Mulgi kerchief	mulgi rätt, päärätt
neck-chain	kaelakett, kee
neckerchief	kaelarätik, rinnarätt
necklace vrd <i>rosary necklace</i>	kaelakee
needle case	nõelakoda
needle-netted mittens	nõelakindad, viltkindad
old style trousers	huusad, kaasa(d), kaltsa(d), uusad
peaked cap	lakaga müts, lakats, nokaga müts, nokkmüts notiga müts, sirmiga müts, ulaga müts, vene müts
peasant shoes	kerikingad, kingad, krookkingad, pastlad tsuvva, vanukad
pendant coin vrd <i>radial coin, silver pendant</i>	kaelaraaha, kannaga raha
pillow lace	niplis, niplispits, pulgapits
pin	rinnanõel
pinafore	sukman
plaque vrd <i>tin plaques</i>	naast
pleated skirt sewn to the bodice	kurdussärk, suursärk
pot(-shaped) cap	kinnipeamüts, munamüts, mutremüts, pottmüts, siidimüts, tohvimüts, trükimüts, ümmargune müts
pullover	kampsun
puttees	rasu, ribad
quadrangular winter cap	nelja sopiga/topiga müts
radial coin	kodaratega raha
red cotton yarn	kumak, maagelõng
red winter cap	punane kübar
red woollen cord	kaarus, kaarusnöör, kaaruspael
ring	sõrmus
robe	rüü
rosary necklace	paater, palvekee
round winter cap	ratasüll
Russian-style boots	vene saapad
jewellery set consisting of a brooch and a necklace with pendant coins	kaelkond
shawl	õlarätik, suurrätik

<i>vrđ bridal shawl, linen shawl</i>	
sheepskin coat	kask, kasukas
shirt <i>vrđ tunica-like shirt</i>	särk
shirt-like coat	umbkuub
shoes <i>vrđ bast shoes, birch bark shoes, cloth slippers, Finnish-style shoes, peasant shoes</i>	kingad, ummiskingad
short blouse	käised
short coat	pelts, pihtsärk, vatt
silver pendant	rinnaleht
skirt <i>vrđ black skirt for working, horizontally-striped skirt, pleated skirt, vertically striped skirt, woollen wrap skirt, wrap skirt</i>	kuub, kört(sik), seelik, särk, undruk, ümbrik
skullcap	keram, kesamüts, laadne, laadidega müts, laidega müts, murumüts, nunnmüts, siiludega müts
small glass beads	kudrused
small symbolic coif	linnatanu, oub, saksatanu
smock(-frock)	rüü
socks	kapetad, kapukad
spangle	litter
sprang plaited belt	põimvöö, võrkvöö
stockings	sukad
tailed coif	linuk, sabaga tanu
tailed coif with a prominent chaplet	harjakas, otsiktanu
tasselled hat	lootsmüts, moorumüts, suimüts, tirimüts, topsmüts
tasselled stocking cap	nolkmüts, sukkmüts, tornmüts, tunnamüts, tuttmüts
tied and dyed motley yarn	neolõng
tight-fitting breeches	kintspüksid
tin plaque	mali, tinuline
tinsel lace	kardpits
tobacco pouch	tubakakott
triangular crocheted hat	sudimüts, võrkmüts, õlletegemise müts
triangular winter cap	kolme sopiga müts, udarmüts
trousers <i>vrđ leather trousers, old style trousers</i>	püksid
tube-like beads	piiprellid
tunica-like shirt	ame, hame
vertically-striped skirt	kiutkuub, küütkuub
vest	pruslap, vest
waistcoat	pruslap, vest
wide coat	laabruk, laapkuub tulup, ärmak
winter cap	üll
winter cap sewn of six sheepskin	härjasüdamemüts, ratasüll

gussets	
winter cap with "horns"	sariküll, sar(v)ilik üll
winter cap with a foldable fur brim	rannamüts, soome müts
winter cap with a stand-up brim	kikk-kõrumüts, kikk-kõrvamüts, kõruline müts
winter cap with four flaps	lontmüts, lunt, luntega kübar, talikübar
women's dickey	lahtkrae
woollen cowl	att, peakott
woollen cowl with a skullcap crown	karbus
woollen wrap	kõrik, suurrätik, sõba, sõuke, tekk, vaip
woollen wrap skirt	sõuke(ne)
wrap vrd <i>linen wrap, woollen wrap</i>	
wrap skirt	kõrik, vaipseelik
yarn vt <i>red cotton yarn, tied and dyed motley yarn</i>	

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistriprojekti eesmärk oli koostada eesti-inglise seletav rahvarõivasõnastik. Kuigi eesti rahvakultuuri on palju uuritud ning rahvarõivaste populaarsus üha kasvab, on valdkonna terminoloogia tõlkimisega vähe tegeletud. Seda tühimikku püüabki käesolev magistriprojekt täita. Sõnastik on eelkõige mõeldud abiks tõlkidele ja tõlkijatele, kuid võib huvi pakkuda ka tavakasutajale.

Sõnastikule eelneb teoreetiline osa. Selles antakse esmalt ülevaade rahvarõivastest. Järgnevalt käsitatakse magistriprojekti kirjutamisel kasutatud allikaid, milleks on erinevad rahvakultuurialased tekstid ning leksikonid. Seejärel kirjeldatakse valdkonna terminoloogia eripärast tulenevaid raskusi ning lahendusi esile kerkinud probleemidele. Teoreetilise osa lõpus antakse ülevaade sõnastiku ülesehitusest.

Sõnastik sisaldab 332 kirjet 181 põhiterminiga ning ingliskeelseid vasteid. Põhiterminitele on lisatud ka definitsioonid või lühidat seletused. Eesti-inglise sõnastikule järgneb inglise-eesti indeks.

KASUTATUD ALLIKAD

Cambridge Advanced Learner's Dictionary. <http://dictionary.cambridge.org/> 23.05.2010.

Compact Oxford English Dictionary. <http://www.askoxford.com/?view=uk> 23.05.2010.

Dictionary.com. <http://dictionary.reference.com/> 23.05.2010.

Eesti etnograafia sõnaraamat 1995. Koost. Arvi Ränk. Tallinn: Õie Ränk.

Eesti keele seletav sõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/ekss/> 23.05.2010.

Eesti rahvakultuur 19. sajandil 2001. Koost. Virve Tuubel. Tartu: Eesti Rahva Muuseum.

Eesti rahvakultuuri leksikon, 3. trükk. 2007. Koost. ja toim. Ants Viies. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. <http://www.eki.ee/dict/qs2006/> 23.05.2010.

ERM = Eesti Rahva Muuseum. <http://www.erm.ee/> 23.05.2010.

Esivanemate varandus: rahvateaduslik teatmik 1993. Toim. Anne Vaserik. Tartu: Anne Vaserik.

Estonia : land, people, culture : permanent exhibition of the Estonian National Museum 2006. Compiled by Vaike Reemann. English editor Tiina Mällo. Tartu: Eesti Rahva Muuseum.

Google Eesti. www.google.ee/ 23.05.10

Infoplease. <http://dictionary.infoplease.com/> 23.05.2010.

Keeleveeb – tõlkesõnastikud – Nastik, Aare, Filosoft. <http://www.keeleveeb.ee/> 23.05.2010.

Loodusvärvid. Krapp või madar? / Madder or bedstraw?
<http://loodusvarvid.blogspot.com/2008/03/krapp-vi-madarabout-madder.html> 07.05.2010.

Oja, Lembi 2005. Väike eesti-inglise-soome seletav etnograafiasõnastik: projekti "Rahvakultuurid kohtuvad" põhjal : magistriprojekt. Tartu: Tartu Ülikool

OneLook Dictionary Search. <http://www.onelook.com/> 23.05.2010.

Onions, C. T. (ed.). 1991. *The Oxford Dictionary of English Etymology*. Oxford: Clarendon Press.

Piiri, Reet 2006. Rahvarõivaid Eesti Rahva Muuseumist. Folk Costumes from the Estonian National Museum. Tõlkija Tiina Mällo. Tallinn: Schenkenberg.

Silvet, Johannes 2006. Inglise-eesti sõnaraamat. English-Estonian Dictionary, 4. trükk. Tallinn: TEA Kirjastus

Viires, Ants 2004. Vana Eesti Rahvaelu. Tallinn: Ilo.

Vunder, Elle 2006. Käsitöö – Eesti rahvakultuur, 2. trükk. Koost. ja toim. Ants Viires, Elle Vunder. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, lk 136–167.

Värv, Ellen 2006. Riietumine ja rahvarõivad – Eesti rahvakultuur, 2. trükk. Koost. ja toim. Ants Viires, Elle Vunder. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, lk 279–301.

SUMMARY

UNIVERSITY OF TARTU
INSTITUTE OF GERMANIC, ROMANCE AND SLAVONIC LANGUAGES AND
LITERATURES

Liisa Randmaa

Eesti-inglise seletav rahvarõivasõnastik
Estonian-English Dictionary of Folk Costumes

Master's project
2010

Supervisor: Krista Kallis

Number of pages: 49

The aim of this Master's project was to compile an Estonian-English dictionary of folk costumes. Ethnographers have done a lot of research on folk culture and folk costumes are increasingly popular. However, there has not been much work done on translating terminology relating to Estonian folk costumes. This Master's project hopes to fill the gap and be of help to interpreters and translators when working with texts on folk costumes.

The dictionary is preceded by a theoretical part, which gives an overview of Estonian folk costumes, describes the sources used in writing the project, discusses the problems encountered while compiling the dictionary and finally explains the structure and layout of the dictionary.

The dictionary consists of 332 Estonian terms and their English equivalents as well as definitions in Estonian. The dictionary is followed by an English-Estonian index.

Keywords: folk costumes, ethnography